สภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก[1]

The Situation of Japanese Language Education Abroad

ทัศนีย์ เมธาพิสิฐ

Tasanee Metapisit

บทความนี้แปลและเรียบเรียงมาจากรายงานผลการสำรวจสภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ ซึ่งสำรวจโดยเจแปนฟาวน์เดชั่นเมื่อปี 2003 บทความนี้ให้ภาพรวมของการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกซึ่งแบ่งเป็น 9 ภูมิภาค โดยให้ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวน สถานศึกษา ผู้สอน ผู้เรียน สภาพการศึกษาในแต่ละระดับการศึกษา วัตถุประสงค์ในการศึกษาภาษาญี่ปุ่น สภาพของผู้สอน และประเด็นปัญหาในการศึกษาภาษาญี่ปุ่น โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลการสำรวจเมื่อ 5 ปีก่อน

---

[1] บทความนี้แปลและเรียบเรียงจาก Survey Report on Japanese-Language Education Abroad 2003, Japan Foundation

Abstract

This paper is an edited translation of the Survey Report on Japanese-Language Education Abroad 2003 which was conducted by the Japan Foundation in 2003. This paper gives an overview of Japanese education in countries all over the world (except Japan) which are divided into nine areas. Changes in the numbers of institutes, teachers and learners, the situation of Japanese language education at each educational level, purposes of study, the situation of Japanese teachers and the problems of Japanese education are analysed, and compared with the data surveyed 5 years ago.

ผลการสำรวจสภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ ประจำปี 2003

เจแปนฟาวน์เดชั่น ได้ทำการสำรวจหน่วยงานที่เปิดสอนภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศเมื่อปี 2003 (กรกฎาคม 2003-มีนาคม 2004) โดยการส่งแบบสำรวจทางไปรษณีย์และอีเมล์ และรับผลการสำรวจทางไปรษณีย์และอีเมล์เช่นกัน จำนวนผู้ตอบแบบสำรวจคิดเป็นอัตรา 83.1%

1. ภาพรวมของการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ

1.1 จำนวนสถานศึกษา จำนวนผู้สอน จำนวนผู้เรียน

จากการสำรวจในปี 2003 พบว่ามีการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นอยู่ในต่างประเทศรวมทั้งสิ้น 127 แห่ง (แบ่งเป็น 120 ประเทศและ 7 อาณาเขต[2]) มีผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นอยู่ 2,350,000 กว่าคน ซึ่งในจำนวนนี้ไม่รวมผู้ที่ศึกษาภาษาญี่ปุ่นทางทีวี วิทยุ อินเทอร์เน็ต หรือเรียนส่วนตัว

---

[2] อาณาเขตในที่นี้หมายถึงสถานที่ที่ไม่มีสถานภาพเป็นประเทศแต่ทำการสำรวจแยกจากประเทศ เช่น ฮ่องกง มาเก๊า โดยจะกำกับอยู่ในเครื่องหมาย< >

1.2 การเปลี่ยนแปลงจำนวนสถานศึกษา จำนวนผู้สอน และจำนวนผู้เรียน

ในแผนภูมิ 1 คือ ผลที่แสดงการเปลี่ยนแปลงจำนวนสถานศึกษา จำนวนผู้สอน และจำนวนผู้เรียน ในช่วง 25 ปี นับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1979 จนถึงปี ค.ศ. 2003 จำนวนสถานศึกษาเพิ่มขึ้น 10.7 เท่า จำนวนผู้สอนเพิ่มขึ้น 8.1 เท่า จำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น 18.5 เท่า และเมื่อเทียบผลการสำรวจในปี 2003 กับการสำรวจครั้งก่อนซึ่งจัดทำขึ้นในปี 1998 จะเห็นได้ว่าในระยะ 5 ปีนี้มีจำนวนสถานศึกษาเพิ่มขึ้น 11.8% จำนวนผู้สอนเพิ่มขึ้น 20% และจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น 12.1% ซึ่งเห็นได้ชัดว่าจำนวนผู้สอนเพิ่มขึ้นมากที่สุด

1.3 ประเทศที่พบว่ามีการเปิดการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นขึ้นใหม่

ในการสำรวจครั้งนี้พบว่ามีการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นใน 16 ประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นประเทศที่มีสถานศึกษาการสอนเพียงแห่งเดียวเท่านั้น ในทางตรงข้ามมี 4 สถานศึกษาที่เคยมีการสอนภาษาญี่ปุ่นแต่กลับไม่ปรากฏข้อมูลในครั้งนี้

2. สภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่น จำแนกตามภูมิภาค

2.1 สัดส่วนของจำนวนสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เรียน จำแนกตามภูมิภาค

เมื่อแบ่งโลกออกเป็น 9 ภูมิภาค ได้แก่ เอเชียตะวันออก เอเชียใต้ โอเชียเนีย อเมริกาเหนือ อเมริกาใต้ ยุโรปตะวันตก ยุโรปตะวันออก ตะวันออกกลาง และอเมริกา และดูว่ามีจำนวนผู้เรียนในภูมิภาคไหนมากที่สุด ปรากฏว่าผู้เรียนกว่า 60% อยู่ในเอเชียตะวันออก นอกจากนี้สถานศึกษากว่า 40% และผู้สอนอีกเกือบ 50% ก็อยู่ในเอเชียตะวันออก

จำนวนผู้เรียนที่มากเป็นอันดับสองรองจากเอเชียตะวันออกคือ โอเชียเนีย (17.6%) และถัดมาคือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (8.7%) หากรวมเอเชียและโอเชียเนียพบว่ามีจำนวนผู้เรียนรวมกันถึง 90% ซึ่งเมื่อเทียบกับการสำรวจในปี 1998 แล้ว ลำดับของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะสลับกับอเมริกาเหนือ

แผนภูมิ 1 การเปลี่ยนแปลงของจำนวนสถานศึกษา จำนวนผู้สอน และจำนวนผู้เรียน

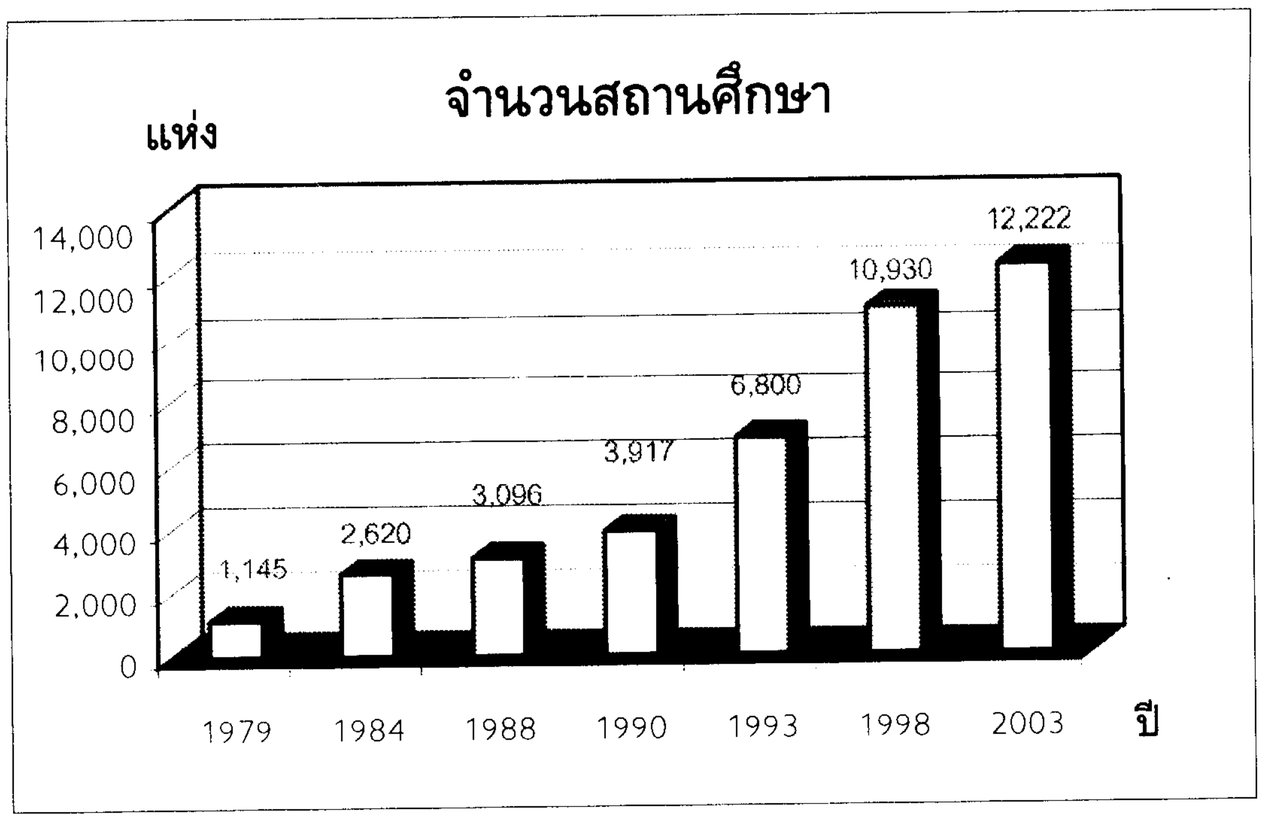

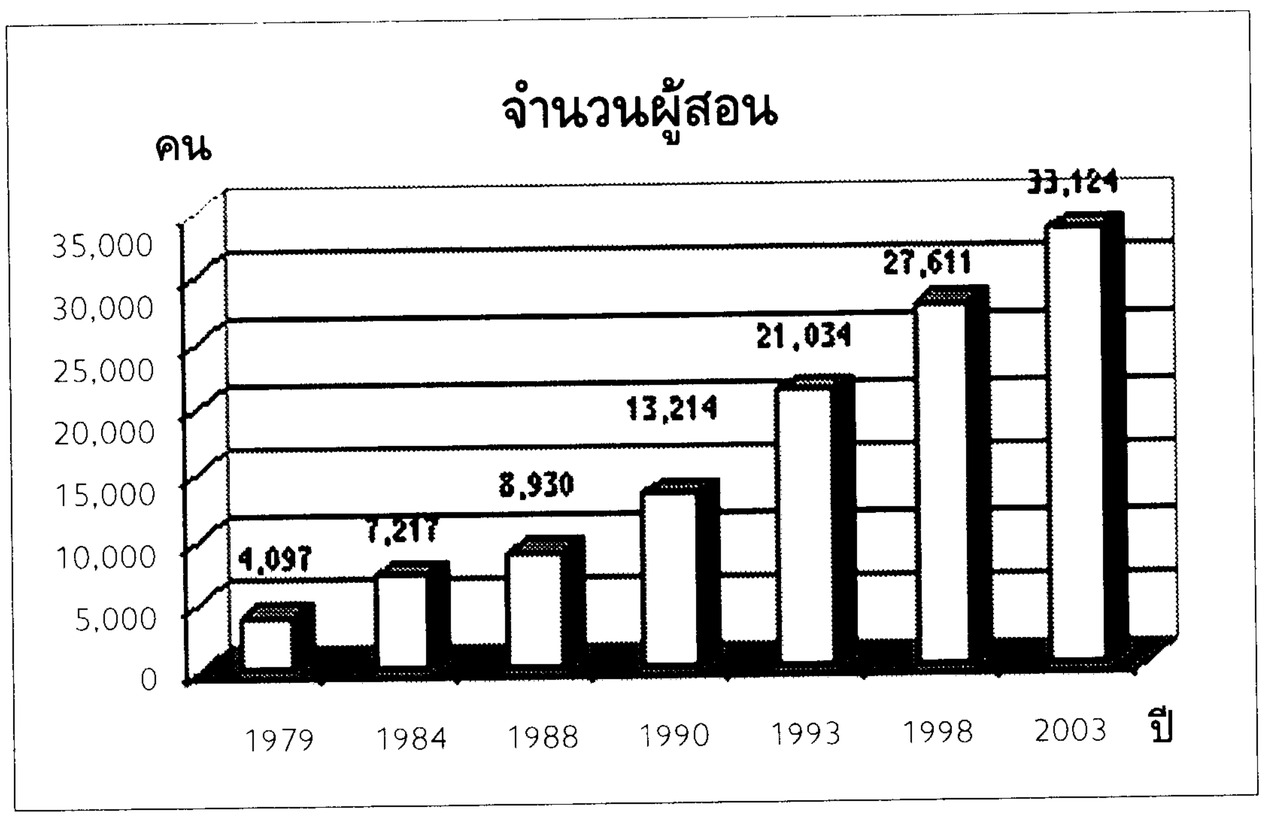

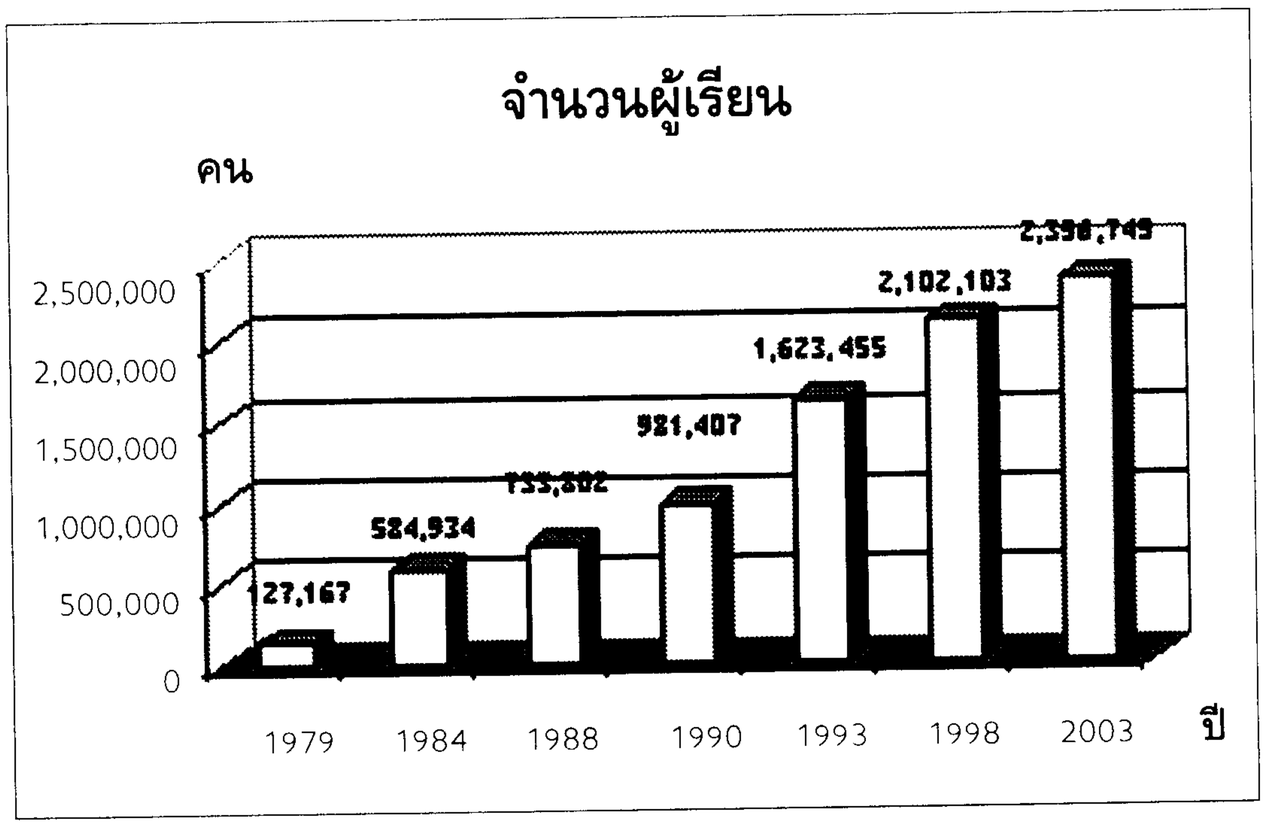

แผนภูมิ 2 สัดส่วนของสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เรียน จำแนกตามภูมิภาค

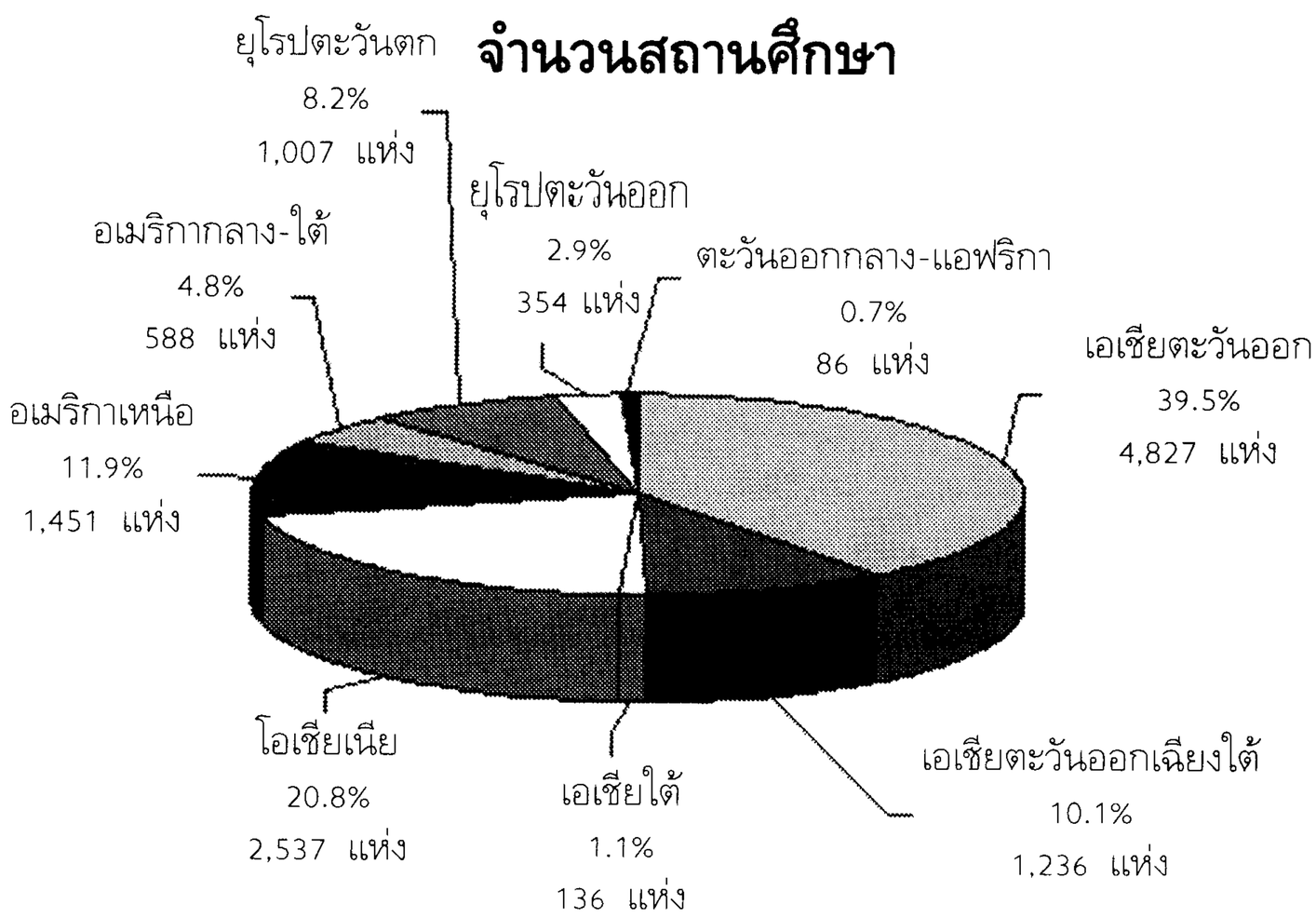

3. สภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นแยกตามประเทศ

3.1 ประเทศที่มีจำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นมากที่สุด 5 อันดับแรก

ประเทศที่มีผู้เรียนมากที่สุดคือ เกาหลี มี 894,000 คน (ดูแผนภูมิ 3) คิดเป็นราวร้อยละ 40 (37.9%) ของผู้เรียนทั่วโลก อันดับที่ 2 คือ จีน (389,000 คน) อันดับที่ 3 คือ ออสเตรเลีย (382,000 คน) จีนกับออสเตรเลียมีจำนวนไม่ต่างกันมากนัก รวม 3 ประเทศนี้ คิดเป็นร้อยละ 70 ของจำนวนผู้เรียนทั่วโลก อันดับที่ 4 คือ อเมริกา (140,000 คน) อันดับที่ 5 คือ <ไต้หวัน> (129,000 คน) หากรวม 5 ประเทศนี้ คิดเป็นสัดส่วน 4 ใน 5 ของจำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นทั่วโลก

แผนภูมิ 3 จำนวนผู้เรียน จำแนกตามประเทศ

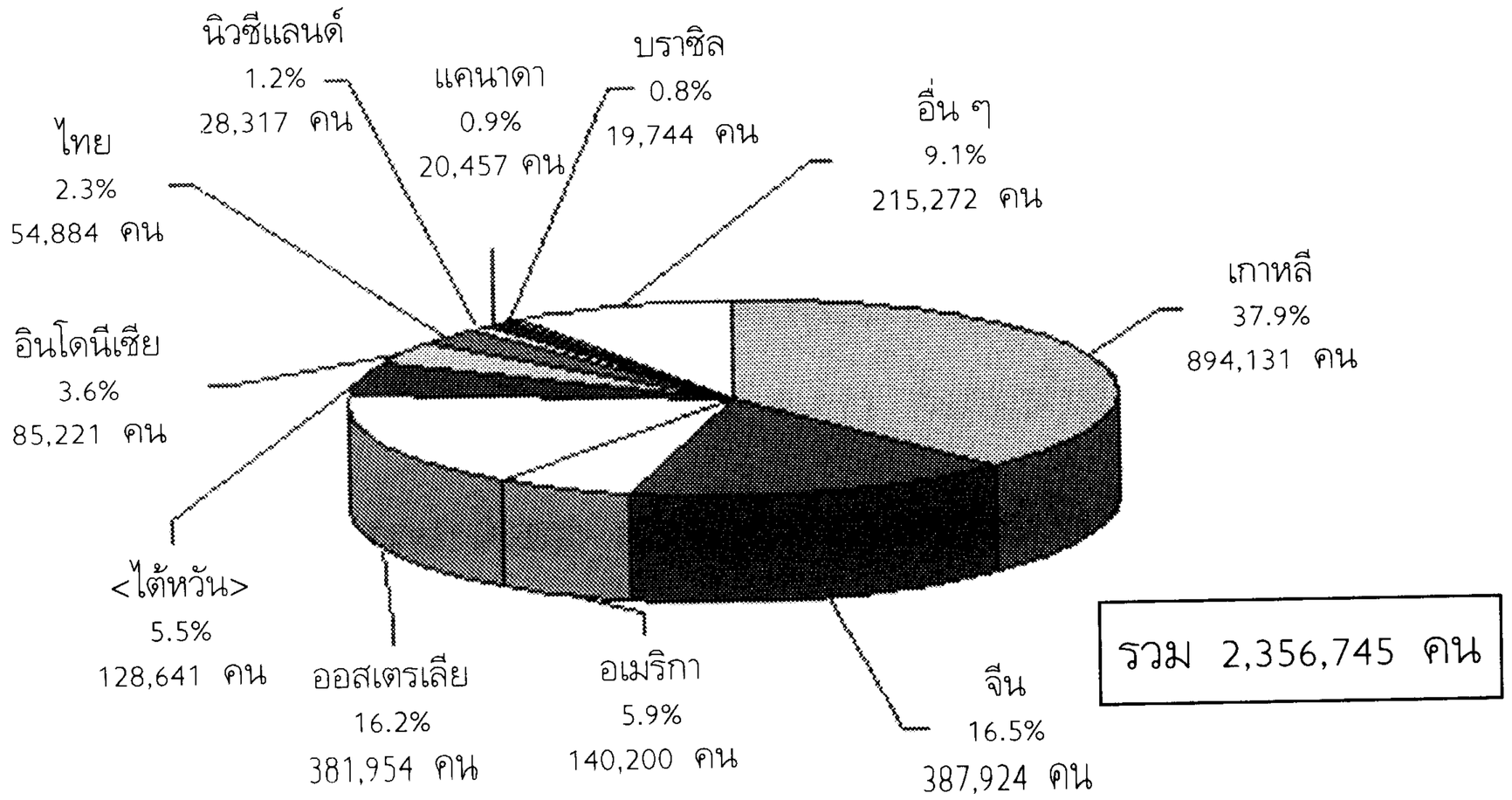

3.2 จำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นต่อจำนวนประชากร

จากการสำรวจสัดส่วนประชากรในประเทศต่อจำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นของแต่ละประเทศ ปรากฏว่าออสเตรเลียมีสัดส่วนเป็น 52:1 คน เกาหลี

มีสัดส่วนเป็น 53:1 คน ส่วนประเทศจีนคิดเป็น 3,400:1 คน และอเมริกา มีสัดส่วนเป็น 2,100:1 คน

3.3 การเปลี่ยนแปลงด้านจำนวนสถานศึกษาและจำนวนผู้เรียน

เมื่อเทียบกับการสำรวจในปี 1998 พบว่าประเทศที่มีจำนวนสถานศึกษาเพิ่มขึ้นมี 105 ประเทศ (รวมประเทศใหม่ 16 ประเทศ) และประเทศที่มีจำนวนสถานศึกษาลดลงมี 26 ประเทศ (รวม 4 ประเทศ ที่สำรวจแล้วไม่พบว่ามีสถานศึกษาที่สอนภาษาญี่ปุ่น) นอกจากนี้มี 106 ประเทศที่มีจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น ส่วนที่มีจำนวนผู้เรียนลดลงมี 25 ประเทศ

3.4 การเปลี่ยนแปลงด้านจำนวนผู้เรียน

หากพิจารณาประเทศที่มีจำนวนผู้เรียนมาก 10 อันดับแรก ได้แก่ เกาหลี จีน ออสเตรเลีย อเมริกา <ไต้หวัน> อินโดนีเซีย ไทย นิวซีแลนด์ แคนาดา บราซิล (ดูตาราง 1) ในบรรดาประเทศเหล่านี้มี จีน อินโดนีเซีย และไทย ที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในช่วง 5 ปีนี้ ส่วนนิวซีแลนด์ <ไต้หวัน> แคนาดา เกาหลี มีจำนวนผู้เรียนลดลง ส่วนประเทศอื่น ๆ ที่พบว่ามีความเปลี่ยนแปลงที่น่าสังเกตคือมองโกลเพิ่มขึ้น 3.2 เท่า มาเลเซียเพิ่มขึ้น 1.9 เท่า และเวียดนามเพิ่มขึ้น 1.8 เท่า นอกจากนี้ประเทศที่จำนวนผู้เรียนไม่ได้มีมากนักเมื่อเทียบกับประเทศที่กล่าวมาแล้ว แต่มีจำนวนที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ ไอร์แลนด์ (11.9 เท่า) และกัมพูชา (8.9 เท่า)

3.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่ม–ลด ของจำนวนผู้เรียน

การเพิ่ม-ลด ของจำนวนผู้เรียนนั้น มีผลกระทบจากปัจจัยทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ของแต่ละประเทศ และความสัมพันธ์กับประเทศญี่ปุ่น

กรณีของมองโกล เวียดนาม กัมพูชา ประเทศเหล่านี้มีการขยายตลาดเศรษฐกิจในประเทศ ทำให้มีบริษัทของญี่ปุ่นไปลงทุนมากขึ้น มีนักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น และความสัมพันธ์กับญี่ปุ่นก็ดีขึ้น ยังผลให้จำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น

ส่วนในไอร์แลนด์ จากมาตรการของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้มีการสอนภาษาญี่ปุ่นในระดับมัธยม ทำให้มีจำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในสถานศึกษาระดับมัธยมเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก

สำหรับจีน อินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทยนั้น ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจที่มีกับญี่ปุ่นทำให้มีผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น

นอกจากประเทศที่กล่าวข้างต้นนี้ยังมีรายงานว่าเกือบทุกประเทศทีเดียวที่มีผู้สนใจวัฒนธรรมวัยรุ่น เช่น หนังสือการ์ตูน แอนิเมชั่น แฟชั่น เกม และภาพยนตร์ ทำให้มีผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้น ทว่าช่วงครึ่งทศวรรษหลังของ 1990 การที่เอเชียประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ และญี่ปุ่นตกอยู่ในภาวะถดถอยยาวนาน ทำให้ความสนใจและความคึกคักในการเรียนภาษาญี่ปุ่นเบาบางลง ขณะที่มีการเรียนภาษาอื่นเช่นภาษาจีนมากขึ้น จึงทำให้จำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นลดลง

ประเทศบราซิล พบว่าในการสำรวจครั้งก่อนเมื่อปี 1998 นั้น จำนวนผู้เรียนลดลงอย่างมาก ซึ่งคาดว่ามีสาเหตุมาจากเกิดการเปลี่ยนรุ่นผู้บริหารในบริษัทญี่ปุ่นและการถอนตัวกลับของบริษัทญี่ปุ่น อันเนื่องจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยของญี่ปุ่น แต่ในการสำรวจครั้งนี้มีจำนวนผู้เรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะโรงเรียนสอนภาษาญี่ปุ่นของคนญี่ปุ่นที่กังวลว่าจำนวนผู้เรียนจะลดลงได้เปลี่ยนทัศนะจากการให้การศึกษาภาษาญี่ปุ่นเพื่อการสืบทอดแก่ลูกหลานที่มีเชื้อสายญี่ปุ่นมาเป็นการสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะภาษาต่างประเทศแก่ผู้ที่ไม่มีเชื้อสายญี่ปุ่นด้วย และความพยายามในการปรับปรุงนี้ส่งผลออกมาในทางบวก

4. สภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นจำแนกตามระดับการศึกษา

4.1 สัดส่วนของผู้เรียนจำแนกตามระดับการศึกษา

จากการแบ่งประเภทสถานศึกษาที่สอนภาษาญี่ปุ่นเป็นสถานศึกษาระดับพื้นฐาน (โรงเรียนประถม มัธยมต้น มัธยมปลาย) สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย วิทยาลัย วิทยาลัยอาชีวะ) และสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติ (อาทิ โรงเรียนสอนภาษา หลักสูตร

ตาราง 1 การเปลี่ยนแปลงจำนวนผู้เรียน 10 อันดับแรก เปรียบเทียบระหว่างปี 1998 กับ 2003

ลำดับที่	ประเทศ <อาณาเขต>	จำนวนผู้เรียน (2003)	จำนวนผู้เรียน (1998)	อัตราการเพิ่ม-ลด
1	เกาหลี	894,131	948,104	▲5.7
2	จีน	387,924	245,863	57.8
3	ออสเตรเลีย	381,954	307,760	24.1
4	อเมริกา	140,200	112,977	24.1
5	<ไต้หวัน>	128,641	161,872	▲20.5
6	อินโดนีเซีย	85,221	54,016	57.8
7	ไทย	54,884	39,822	37.8
8	นิวซีแลนด์	28,317	41,507	▲31.8
9	แคนาดา	20,457	21,784	▲6.1
10	บราซิล	19,744	16,678	18.4

หมายเหตุ : ▲หมายถึง ลดลง

การเปิดอบรมทั่วไปของมหาวิทยาลัย สถานศึกษาการศึกษาตลอดชีพ การศึกษาภายในองค์กร) พบว่าผู้เรียนในต่างประเทศที่เป็นผู้เรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษามีกว่าร้อยละ 60 (64.8%) ผู้เรียนในระดับอุดม-ศึกษามีกว่าร้อยละ 20 (23.0%) ส่วนผู้เรียนจากสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติมีกว่าร้อยละ 10 (12.2%) (ดูแผนภูมิ 4)

4.2 การเปรียบเทียบกับการสำรวจปี 1998

เมื่อเทียบการสำรวจปี 2003 กับการสำรวจครั้งก่อนในปี 1998 พบว่าผู้เรียนระดับประถมและมัธยมเพิ่มขึ้น 10.6% ผู้เรียนระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้น 18.3% และผู้เรียนในสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติเพิ่มขึ้น 9.4% ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีอัตราการเพิ่มมากที่สุด

แผนภูมิ 4 จำนวนสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เรียน จำแนกตามระดับการศึกษา

จำนวนสถานศึกษา

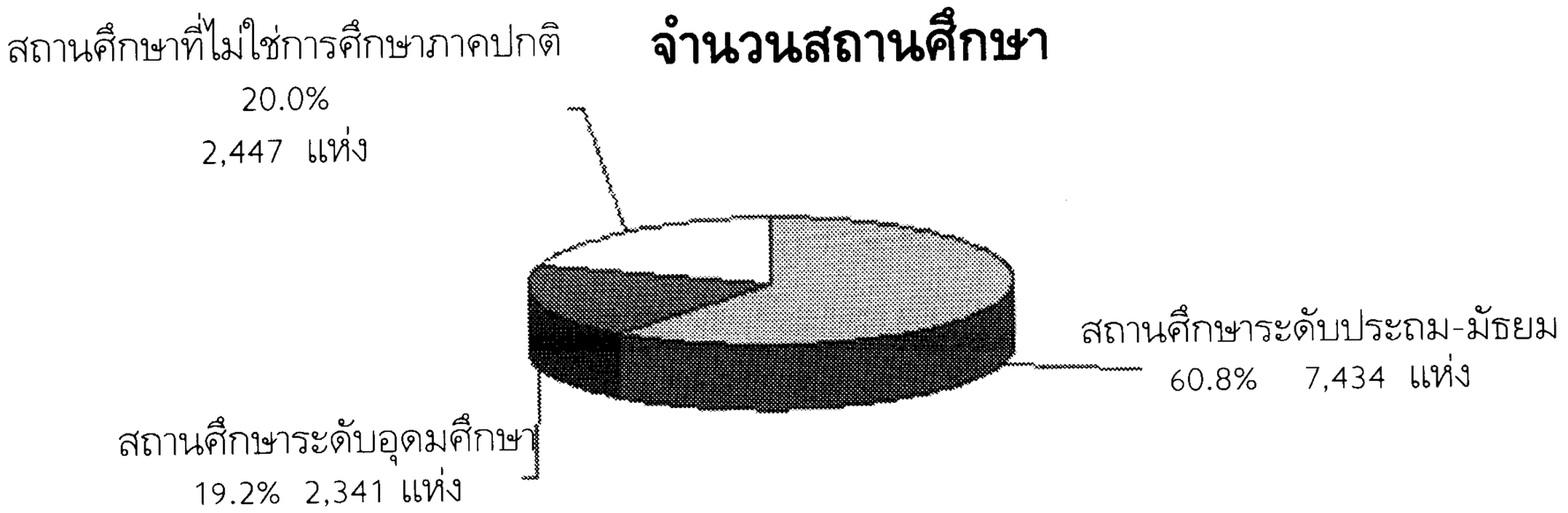

จำนวนผู้สอน

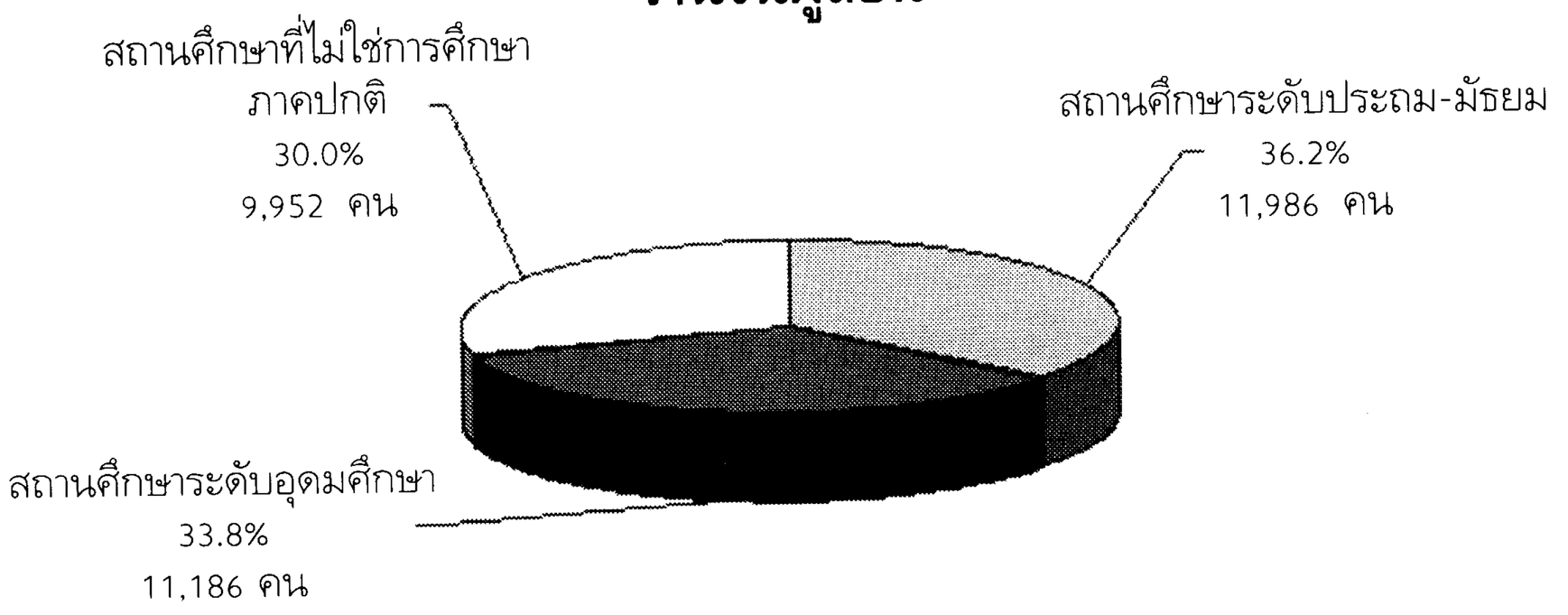

จำนวนผู้เรียน

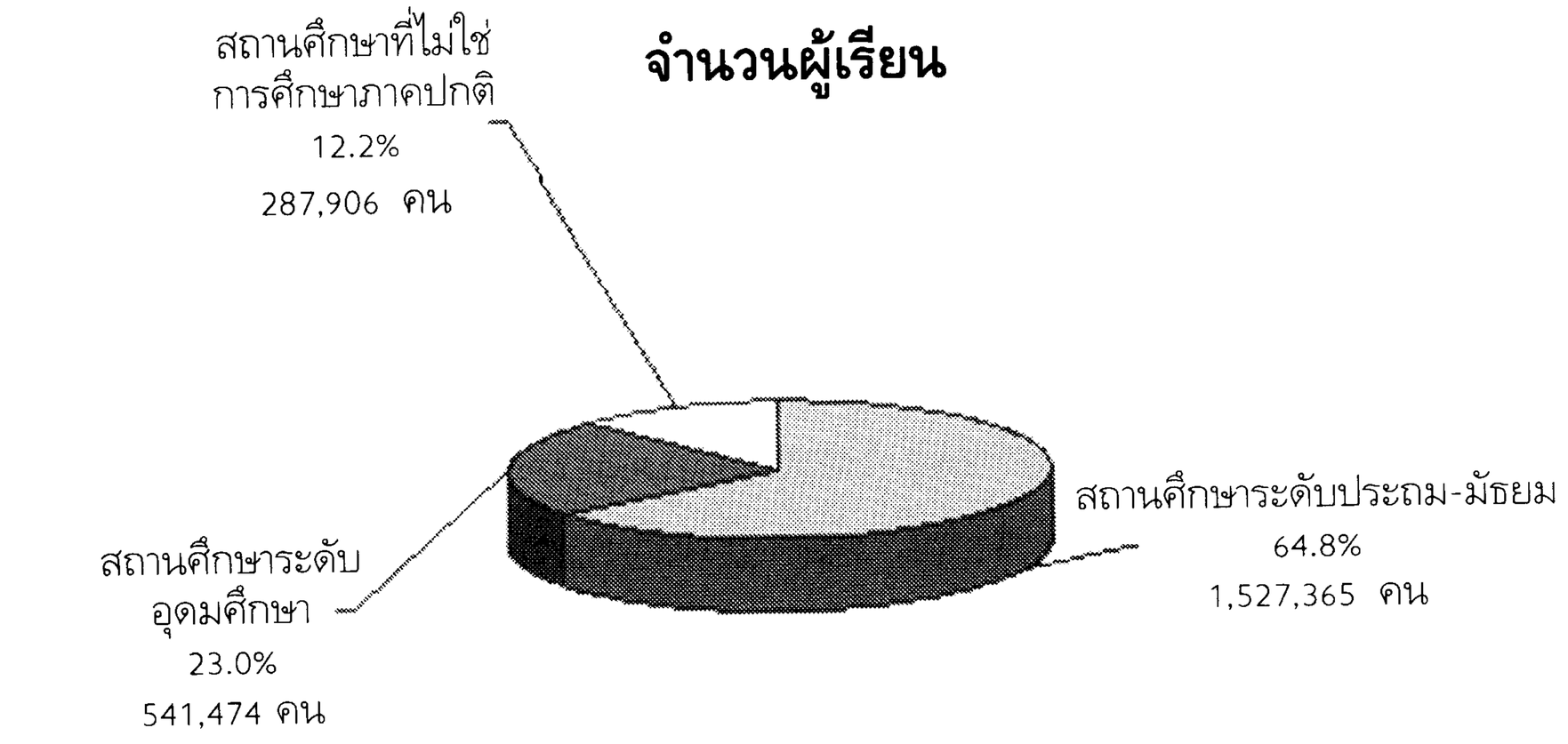

4.3 ลักษณะเฉพาะของการศึกษาภาษาญี่ปุ่นจำแนกตามภูมิภาค

ในการสำรวจว่าคนกลุ่มไหนที่เรียนภาษาญี่ปุ่นเป็นหลัก พบว่ามีลักษณะเฉพาะแตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค ประเทศในเอเชียตะวันออกโอเชียเนีย และอเมริกาเหนือ เป็นภูมิภาคที่มีผู้เรียนระดับประถมและมัธยมมากที่สุด โดยเฉพาะในโอเชียเนียมีแนวโน้มในทำนองนี้ค่อนข้างมาก ในเอเชียใต้และอเมริกากลาง-ใต้โดยมากเป็นการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติ และในยุโรปตะวันออกกับตะวันออกกลาง-แอฟริกาเป็นภูมิภาคที่สัดส่วนของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตามในตะวันออกกลาง-แอฟริกา มีการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นทั้งในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา และสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติ แต่ไม่ค่อยมีการเรียนการสอนในระดับประถม-มัธยม ส่วนในยุโรปตะวันออกนั้นมีการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นทั้งในสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติและในสถานศึกษาระดับประถมและมัธยม สำหรับในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และยุโรปตะวันตกมีผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นทั้ง 3 ระดับในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

4.4 ลักษณะพิเศษของการศึกษาภาษาญี่ปุ่นจำแนกตามประเทศ

ในบรรดาประเทศที่มีผู้เรียนมากที่สุด 10 ลำดับแรกนั้น ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เกาหลี อินโดนีเซีย และอเมริกา จัดว่ามีสัดส่วนของผู้เรียนที่ศึกษาในระดับประถม-มัธยมมากที่สุด ส่วนในบราซิลมีผู้ที่เรียนในสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติมากถึง 3 ใน 4 สำหรับ <ไต้หวัน> และจีน สัดส่วนของผู้เรียนในระดับอุดมศึกษามีค่อนข้างมาก ส่วนไทยและแคนาดามีผู้เรียนทั้ง 3 ระดับ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

(1) สถานศึกษาที่มีการเรียนการสอนในระดับประถม–มัธยม

ก. ภาพรวม

โรงเรียนประถม-มัธยม ที่มีการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น มีทั้งหมด 7,434 แห่ง ใน 70 ประเทศ (64 ประเทศกับ 6 อาณาเขต) ซึ่งมีผู้เรียนทั้งสิ้น 1,527,365 คน มีผู้สอน 11,986 คน เมื่อเทียบกับการสำรวจในปี 1998 ในระยะ 5 ปีนี้มีสถานศึกษาเพิ่มขึ้น 18.4% ผู้สอนเพิ่มขึ้น 30.6% ผู้เรียนเพิ่มขึ้น 10.6% จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้สอนเพิ่มขึ้นมากอย่างเห็นได้ชัด

แผนภูมิ 5 โครงสร้างจำนวนผู้เรียน จำแนกตามระดับการศึกษา

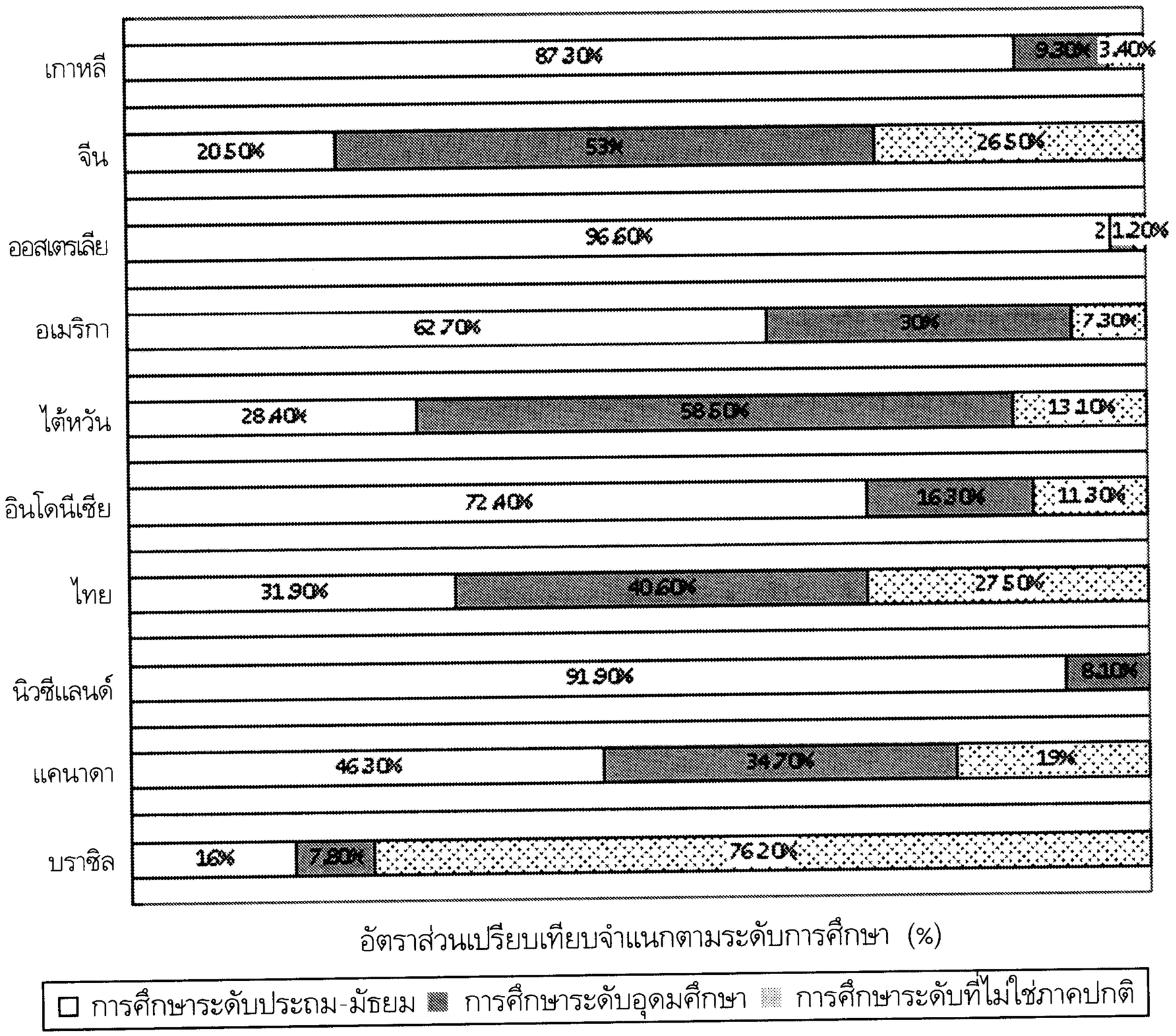

ข. ประเทศที่มีจำนวนผู้เรียนมาก

ประเทศที่มีผู้เรียนมากคือเกาหลี (781,000 คน) ออสเตรเลีย (369,000 คน) อเมริกา (88,000 คน) จีน (80,000 คน) อินโดนีเซีย (62,000 คน) <ไต้หวัน> (37,000 คน) นิวซีแลนด์ (26,000 คน) (ดูตาราง 2)

ในบรรดาประเทศเหล่านี้จำนวนผู้เรียนของประเทศเกาหลีคิดเป็น 1 ใน 2 ของจำนวนผู้เรียนระดับประถม-มัธยมทั่วโลก เมื่อดูสัดส่วนของผู้เรียนในแต่ละประเทศจำแนกตามระดับการศึกษาแล้วพบว่า ผู้เรียนในระดับประถม-มัธยมของออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ มีมากถึงกว่าร้อยละ 90 เกาหลีเกือบร้อยละ 90 อินโดนีเซียและอเมริกาก็จัดว่ามีผู้เรียนในระดับประถม-มัธยมในสัดส่วนที่มาก บรรดาประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการศึกษาภาษาต่าง

ประเทศ รวมทั้งภาษาญี่ปุ่นในระดับประถม-มัธยม ตามนโยบายส่งเสริมด้านภาษาของรัฐบาล

ค. การเพิ่ม–ลดจำนวนผู้เรียน

เมื่อดูการเพิ่ม-ลดของจำนวนผู้เรียนจำแนกตามประเทศพบว่าที่เกาหลีในโรงเรียนมัธยมต้นอำนาจในการเปิดสอนวิชาภาษาญี่ปุ่นเป็นของผู้อำนวยการโรงเรียน จึงทำให้มีการเปิดสอนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นมาก ส่วนในโรงเรียนมัธยมปลายมีการจำกัดการเรียนภาษาต่างประเทศ (ภาษาต่างประเทศที่ 2) (กล่าวคือเปลี่ยนจากให้ได้เรียนตั้งแต่มัธยมปลายปีแรกมาเป็นเรียนในปีที่ 2) ยังผลให้จำนวนผู้เรียนลดลง แต่โดยภาพรวมแล้ว จำนวนผู้เรียนมีเพิ่มขึ้นบ้างเล็กน้อย

ในไอร์แลนด์ เนื่องจากรัฐบาลออกนโยบายส่งเสริมการศึกษาภาษาต่างประเทศในระดับมัธยม ทำให้มีความหลากหลายขึ้น ทำให้จำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่วนในจีน ผู้คนนิยมเรียนภาษาอังกฤษกันมากขึ้นทำให้สถานศึกษาบางแห่งยกเลิกการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น ซึ่งทำให้จำนวนผู้เรียนลดลง

ง. จำนวนสถานศึกษาระดับประถมศึกษา

ในสถานศึกษาระดับประถม-มัธยมที่มีการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นนั้น แบ่งเป็นสถานศึกษาระดับประถมร้อยละ 20 และอีกร้อยละ 80 เป็นสถานศึกษาระดับมัธยม ประเทศที่มีการเรียนการสอนในระดับประถมมาก ได้แก่ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอเมริกา

(2) สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

ก. ภาพรวม

ใน 103 ประเทศ (97 ประเทศกับ 6 อาณาเขต) นั้น สถานศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในฐานะวิชาเอก-วิชาเลือกมีทั้งสิ้น 2,341 แห่ง มีจำนวนผู้เรียนทั้งสิ้น 541,474 คน และจำนวนผู้สอน 11,186 คน เมื่อเทียบกับการสำรวจในปี 1998 พบว่าในระยะ 5 ปีนี้ จำนวนสถานศึกษาเพิ่มขึ้น 5.4% ผู้สอนเพิ่มขึ้น 16.5% และผู้เรียนเพิ่มขึ้น 18.3%

ตาราง 2 จำนวนผู้เรียน 10 อันดับแรก จำแนกตามระดับการศึกษา

สถานศึกษาระดับประถม–มัธยม			สถานศึกษาระดับอุดมศึกษา			สถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติ		
ลำดับ	ประเทศ <อาณาเขต>	จำนวนผู้เรียน (คน)	ลำดับ	ประเทศ <อาณาเขต>	จำนวนผู้เรียน (คน)	ลำดับ	ประเทศ <อาณาเขต>	จำนวนผู้เรียน (คน)
1	เกาหลี	780,573	1	จีน	205,481	1	จีน	102,782
2	ออสเตรเลีย	369,157	2	เกาหลี	83,514	2	เกาหลี	30,044
3	อเมริกา	87,949	3	<ไต้หวัน>	75,242	3	<ไต้หวัน>	16,802
4	จีน	79,661	4	อเมริกา	42,018	**4**	**ไทย**	**15,095**
5	อินโดนีเซีย	61,723	**5**	**ไทย**	**22,273**	5	บราซิล	15,041
6	<ไต้หวัน>	36,597	6	อินโดนีเซีย	13,881	6	<ฮ่องกง>	12,800
7	นิวซีแลนด์	26,012	7	ออสเตรเลีย	8,269	7	เวียดนาม	12,041
8	**ไทย**	**17,516**	8	ฝรั่งเศส	7,580	8	อเมริกา	10,233
9	อังกฤษ	9,700	9	แคนาดา	7,092	9	อินโดนีเซีย	9,617
10	แคนาดา	9,471	10	เยอรมัน	6,783	10	มาเลเซีย	5,372
รวมทุกสถานศึกษาระดับประถม–มัธยม		**1,527,365**	**รวมทุกสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา**		**541,474**	**รวมทุกสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติ**		**287,906**

ข. ประเทศที่มีผู้เรียนจำนวนมากในอันดับต้น ๆ

ประเทศที่มีผู้เรียนมาก ได้แก่ จีน (205,000 คน) เกาหลี (84,000 คน) <ไต้หวัน> (75,000 คน) อเมริกา (42,000 คน) ไทย (22,000 คน) อินโดนีเซีย (14,000 คน) ในประเทศที่มีผู้เรียนมากที่สุด 10 อันดับแรกนั้น <ไต้หวัน> เยอรมนี จีน และฝรั่งเศส มีผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในระดับอุดมศึกษามากกว่าครึ่งของผู้เรียนทั้งหมด

ค. การมอบปริญญาบัตร

ต่อข้อถามที่ว่าในปี 2002 ในบรรดานักศึกษาสาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น สาขาการศึกษาภาษาญี่ปุ่นและสาขาญี่ปุ่นศึกษา มีผู้สำเร็จการศึกษาหรือไม่ ผลปรากฏว่าสถานศึกษาที่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีมีจำนวน 80 แห่ง ใน 62 ประเทศ สถานศึกษาที่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท 304 แห่ง ใน 46 ประเทศ (45 ประเทศ 1 อาณาเขต) และสถานศึกษาที่มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกมีจำนวน 116 แห่ง ใน 31 ประเทศ

(30 ประเทศ 1 อาณาเขต) (คิดเป็น 5.3% ของสถานศึกษาอุดมศึกษาทั้งหมด) เมื่อเทียบกับการสำรวจในปี 1998 จำนวนประเทศและสถานศึกษาที่มอบปริญญาบัตรมีจำนวนเพิ่มขึ้นมาก

(3) สถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติ

ก. ภาพรวม

การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติมี 2,447 แห่ง ใน 100 ประเทศ (96 ประเทศและ 4 อาณาเขต) มีผู้เรียนทั้งสิ้น 287,906 คน จำนวนผู้สอน 9,952 คน เมื่อเทียบกับการสำรวจในปี 1998 พบว่าในระยะ 5 ปีนี้ มีสถานศึกษาสอนเพิ่มขึ้น 0.7% ผู้สอนเพิ่มขึ้น 12.6% และผู้เรียนเพิ่มขึ้น 9.4% แม้ว่าจำนวนสถานศึกษาจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก แต่จำนวนผู้สอนและผู้เรียนที่เพิ่มขึ้นนี้ คาดว่ามีสาเหตุมาจากการยุบรวมกันของสถานศึกษา และบางแห่งมีการขยายตัวใหญ่ขึ้นหรือมีการขยายสาขาเพิ่มมากขึ้น

ลักษณะพิเศษของสถานศึกษาการสอนที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติโดยมากเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศนั้น ๆ ทำให้สถานศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้น ลดลง หรือยุบเลิก ซึ่งเป็นสภาพที่เปลี่ยนแปลงไม่คงที่

ข. ประเทศที่มีผู้เรียนจำนวนมาก

ประเทศที่มีผู้เรียนมาก ได้แก่ จีน (103,000 คน) เกาหลี (30,000 คน) <ไต้หวัน> (17,000 คน) ไทย (15,000 คน) บราซิล (15,000 คน) ในบรรดาประเทศที่มีผู้เรียนจำนวนมาก 10 อันดับแรกมีประเทศบราซิล <ฮ่องกง> เวียดนาม ที่จำนวนผู้เรียนในสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติมีมากถึงร้อยละ 70 ของผู้เรียนทั้งหมดในประเทศ

ค. โครงสร้างของผู้เรียน

ในสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติมีผู้เรียนหลากหลายโดยมากจะเป็นผู้ที่ทำงานแล้ว แต่ครึ่งหนึ่งก็เป็นผู้เรียนที่เป็นนักเรียนมัธยมต้น มัธยมปลาย นักศึกษาปริญญาตรี ปริญญาโท (ดูแผนภูมิ 6) นอกจากนี้สถานศึกษาที่มีผู้เรียนเป็นเด็กเล็กและเด็กประถมก็มีเกือบร้อยละ 30 โดยพบว่า

แผนภูมิ 6 โครงสร้างของผู้เรียน

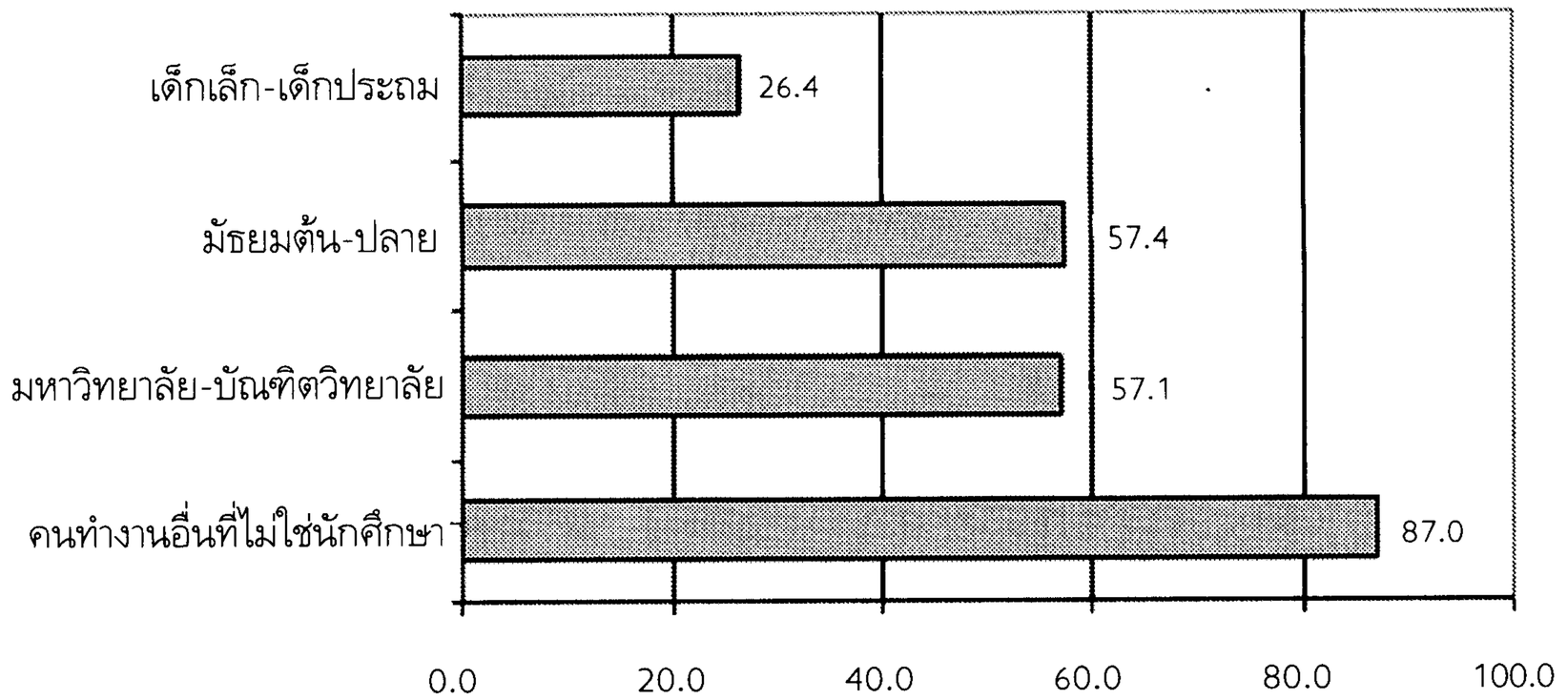

หมายเหตุ *ตอบได้หลายข้อ ค่าตัวเลขแสดงสัดส่วนเปรียบเทียบของสถานศึกษาที่เลือกแต่ละหัวข้อ*

ในบรรดาประเทศในอเมริกากลาง-ใต้ เช่น บราซิล ซึ่งมีโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนผู้มีเชื้อสายญี่ปุ่นโดยมากผู้เรียนจะมีอายุน้อย

5. วัตถุประสงค์ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น

5.1 วัตถุประสงค์หลักในการเรียนภาษาญี่ปุ่น

วัตถุประสงค์ในการเรียนภาษาญี่ปุ่นนั้นแตกต่างไปตามประเทศและระดับการศึกษา อย่างไรก็ตาม ในทุกระดับการศึกษาพบว่าวัตถุประสงค์หลักในการเรียนมี 3 ประการ คือต้องการรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น อยากสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่น และสนใจภาษาญี่ปุ่น

5.2 วัตถประสงค์ในการเรียนจำแนกตามระดับการศึกษา

นอกจากวัตถุประสงค์ 3 ประการที่กล่าวไปแล้วนั้น ในโรงเรียนประถม-มัธยมยังต้องการเรียนเพื่อใช้สื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการเข้าใจวัฒนธรรมต่างชาติ หรือการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และเพื่อกระชับความสัมพันธ์หรือสร้างมิตรภาพร่วมกับญี่ปุ่น ตลอดจนเพื่อเตรียมตัวสอบเข้ามหาวิทยาลัย สอบเทียบวุฒิ หรือเพื่อการทำงานในอนาคตซึ่งเป็นเป้าหมายที่เป็นรูปธรรม คือเพื่อประโยชน์ในการใช้งานอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาโดยแยกโรงเรียนระดับประถมกับโรงเรียนมัธยมแล้ว จะเห็นว่าวัตถุประสงค์ในการเรียนของผู้เรียนระดับประถมก็คือเพื่อแลกเปลี่ยนความสัมพันธ์ ส่วนวัตถุประสงค์ในการเรียนของผู้เรียนระดับมัธยมคือเพื่อประโยชน์ในการใช้งานจริง ขณะที่ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษานั้นเป็นการศึกษาเพื่อการทำงานในอนาคตหรือเพื่อศึกษาต่อซึ่งเกี่ยวเนื่องกับแผนงานในอนาคต นอกจากนี้ ยังพบว่ามีแนวโน้มที่จะศึกษาเพื่อแสวงหาความรู้เฉพาะทาง เช่น ความรู้เกี่ยวกับการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของญี่ปุ่นมากขึ้นอีกด้วย

ส่วนลักษณะเด่นของสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติก็คือเรียนเพื่อทำงานในอนาคต หรือเพราะจำเป็นต้องใช้ในการทำงานปัจจุบัน นอกจากนี้ก็มีการเรียนโดยมีจุดมุ่งหมายเฉพาะกิจคือเพื่อกระชับความสัมพันธ์กับญี่ปุ่น หรือเพื่อไปท่องเที่ยวในประเทศญี่ปุ่น

5.3 วัตถุประสงค์ในการเรียนภาษาญี่ปุ่นจำแนกตามประเทศ

เมื่อดูวัตถุประสงค์ของการเรียนภาษาญี่ปุ่นในประเทศที่มีผู้เรียนมาก 10 อันดับแรก พบลักษณะพิเศษดังนี้

ประเทศจีน พบว่าการสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่นหรือความสนใจภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นวัตถุประสงค์หลักของการเรียนในประเทศอื่น ๆ กลับไม่ใช่วัตถุประสงค์หลักของจีน แต่จะเน้นด้านประโยชน์ใช้สอยที่แท้จริง คือเรียนเพื่อเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย เพื่อเทียบวุฒิ เพื่อการทำงานในอนาคต และเพื่อศึกษาต่อที่ญี่ปุ่น

ประเทศเกาหลี อินโดนีเซีย และไทย มีแนวโน้มคล้ายกับภาพรวม แต่ก็เน้นประโยชน์ใช้สอยจริง

ในออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ เมื่อเทียบกับแนวโน้มโดยรวมแล้วพบว่าวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่เป็นการเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจกับนานาชาติ และเพื่อศึกษาเข้าใจวัฒนธรรมต่างชาติ

ส่วนบราซิล ในสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติ สะท้อนให้เห็นถึงการเรียนภาษาในสังคม ผู้มีเชื้อสายญี่ปุ่นคือเพื่อไม่ให้ลืมภาษาญี่ปุ่นซึ่งเป็นภาษาแม่หรือภาษาต้นตระกูล และเรียนตามความประสงค์ของพ่อแม่

ในอเมริกาและแคนาดา โดยเฉพาะในสังคมที่มีคนเชื้อสายญี่ปุ่นก็พบแนวโน้มในทำนองเดียวกัน

6. สภาพของผู้สอน

6.1 ภาพรวม

จำนวนผู้สอนที่สอนภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศมี 33,124 คน เทียบกับการสำรวจในปี 1998 เพิ่มขึ้น 5,513 คน และสภาพของผู้สอนในสถานศึกษาทุกระดับการศึกษา แสดงได้ดังตาราง 3

ตาราง 3 สภาพผู้สอน จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวนครูโดยเฉลี่ย[1] ต่อสถานศึกษา (คน)	จำนวนเฉลี่ย[2] ต่อครู 1 คน (คน)	ครูที่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่[3]	
			อัตราเปรียบเทียบ (%)	อัตราส่วนของสถานศึกษา (%)
ประถม-มัธยม	1.6	130.4	19.9	22.7
อุดมศึกษา	4.5	47.2	35.5	70.8
สถานศึกษาที่ไม่ใช่ภาคปกติ	4.3	29.9	45.1	59.3
รวม	**2.7**	**73.5**	**32.6**	**38.9**

หมายเหตุ

(1) นำจำนวนครูโดยรวมของสถานศึกษาที่ตอบ จำนวนครู มาหารด้วยจำนวนสถานศึกษา

(2) นำจำนวนนักเรียนโดยรวมของสถานศึกษาที่ตอบ จำนวนครู และนักเรียนหารด้วยจำนวนครูทั้งหมด

(3) อัตราเปรียบเทียบของสถานศึกษาที่มี ครูที่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่ 1 คนขึ้นไป

ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาและสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติโดยเฉลี่ยใน 1 แห่ง จะมีผู้สอนมากกว่า 4 คน ส่วนในสถานศึกษาระดับประถม-มัธยม ในแห่งหนึ่งจะมีผู้สอนไม่ถึง 2 คน ซึ่งผู้สอนคนหนึ่งจะต้องดูแลผู้เรียนเกิน 100 คน ดังนั้นในสถานศึกษาระดับประถม-มัธยม ผู้สอนคนหนึ่งดูแลผู้เรียนจำนวนมาก อีกทั้งมีเพื่อนร่วมงานในสถานศึกษาเดียวกันที่เป็นครูสอนภาษาญี่ปุ่นที่จะสามารถปรึกษาหารือได้น้อยมาก นับว่าต้องแบกภาระที่หนักมากทีเดียว

6.2 อัตราส่วนจำนวนผู้สอนที่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่

ในจำนวนผู้สอนภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ ผู้สอนที่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่มีอยู่ราวร้อยละ 30 อีกร้อยละ 70 เป็นผู้สอนของท้องถิ่นที่ไม่ได้มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่ หากแยกตามระดับการศึกษา จะพบว่าในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา และสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติ มีครูผู้สอนที่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่ค่อนข้างมากคือราวร้อยละ 40 ของทั้งหมด (35.5% และ 45.1% ตามลำดับ) ส่วนสถานศึกษาระดับประถม-มัธยม อัตราส่วนของผู้สอนที่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่ต่ำมาก (ราวร้อยละ 20) โดยมากจะเป็นผู้สอนในท้องถิ่นที่ไม่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่

6.3 อัตราส่วนของสถานศึกษาที่มีผู้สอนซึ่งมีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่

ร้อยละ 70 ของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีผู้สอนซึ่งมีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่อย่างน้อยที่สุด 1 คน มีเพียงร้อยละ 30 เท่านั้นที่ไม่มีผู้สอนที่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่เลยแม้แต่คนเดียว ขณะที่ในสถานศึกษาระดับประถม-มัธยมราวร้อยละ 80 ไม่มีผู้สอนที่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่อยู่เลยแม้แต่คนเดียว มีแต่ผู้สอนในท้องถิ่นที่เป็นผู้ให้ความรู้ภาษาญี่ปุ่น

6.4 การอบรมครูภาษาญี่ปุ่น

หลายปีมานี้โรงเรียนระดับประถม-มัธยมเปิดสอนภาษาญี่ปุ่นเพิ่มมากขึ้น ในการผลิตผู้สอนภาษาญี่ปุ่นป้อนสถานศึกษาเหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมครูสอนภาษาญี่ปุ่นในประเทศ ซึ่งพบว่าบรรดาสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งหมดที่ดำเนินการสอนภาษาญี่ปุ่นนั้นมีอยู่เพียง 293 แห่ง

ใน 34 ประเทศ (32 ประเทศ 2 อาณาเขต) ที่มีวิชาด้านการสอนภาษาญี่ปุ่น (คิดเป็น 13.3 % ของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งหมด) และประเทศที่มีสถานศึกษาที่เปิดวิชาด้านการสอนมาก ได้แก่ จีน เกาหลี อินโดนีเซีย และออสเตรเลีย การที่ในโรงเรียนประถม-มัธยมไม่ค่อยมีผู้สอนที่มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่ อาจเนื่องมาจากผู้สอนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ได้รับการอบรมในประเทศนั้นเองก็เป็นได้

7. ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

7.1 ปัญหาหลักของการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

ประเด็นปัญหาในการเรียนการสอนที่สถานศึกษาส่วนใหญ่ระบุไว้คือ ปัญหาด้านแหล่งข้อมูล (ซอฟท์) ขาดตำราที่เหมาะสม ขาดข้อมูลด้านตำรา วิธีการสอน และปัญหาด้านขาดอุปกรณ์เครื่องมือ (ดูตาราง 4) ราวร้อยละ

ตาราง 4 ปัญหาในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น

ประเภทปัญหา	ปัญหา	ปี 2003	ปี 1998	เปรียบเทียบกับการสำรวจครั้งก่อน
ปัญหาด้านแหล่งข้อมูล	1. ขาดตำรา	46.60%	50.60%	▲4.0
	2. ขาดข้อมูลด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่น	25.70%	24.20%	1.5
	3. ขาดข้อมูลด้านตำราและวิธีการสอน	37.60%	33.20%	4.4
ปัญหาเครื่องมืออุปกรณ์	4. อุปกรณ์ไม่เพียงพอ	36.50%	41.10%	▲4.6
ปัญหาด้านผู้เรียน	5. จำนวนผู้เรียนลดลง	22.70%	27.50%	▲4.8
	6. ผู้เรียนไม่ตั้งใจเรียน	21.90%	22.30%	▲0.4
ปัญหาด้านผู้สอน	7. จำนวนผู้สอนไม่พอ	16.50%	20.90%	▲4.4
	8. ค่าตอบแทนไม่เหมาะสม	15.00%	16.10%	▲1.1
	9. ความสามารถทางภาษาไม่ดีพอ	12.20%	18.80%	▲6.6
	10. ขาดเทคนิคการสอน	16.50%	16.00%	0.5
อื่น ๆ	11. อื่น ๆ	11.40%	11.90%	▲0.5

หมายเหตุ : *กำหนดให้เลือก 3 ข้อจากตัวเลือก 11 ข้อ ค่าตัวเลขแสดงอัตราเปรียบเทียบ*

▲ หมายถึง ลดลง

40 ของสถานศึกษาทุกระดับ (46.6%, 37.6%, 36.5%) มองว่าสิ่งเหล่านี้ คือ ปัญหา โดยเฉพาะมีเสียงที่สะท้อนว่าไม่มีตำราที่เหมาะกับผู้เรียนทั้งในด้านความสนใจ ระดับการเรียน หรือไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในท้องถิ่น และบางเสียงก็สะท้อนว่า ต้องการวิธีการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลาย และวิธีการสอนที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดความสนใจในหมู่ผู้เรียน โดยเฉพาะเด็ก ๆ ที่ไม่ค่อยมีแรงจูงใจในการเรียนภาษาญี่ปุ่นเท่าใดนัก นอกจากนี้ปัญหาอันดับที่ 4 ได้แก่ การขาดข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรมของญี่ปุ่น

7.2 ความเปลี่ยนแปลงของประเด็นปัญหา

เมื่อเปรียบเทียบกับการสำรวจในปี 1998 อัตราส่วนของสถานศึกษาที่ระบุว่าขาดตำรา และขาดเครื่องมืออุปกรณ์มีจำนวนลดลง แต่สถานศึกษาที่ระบุว่าขาดข้อมูลเกี่ยวกับตำราวิธีการสอน และการขาดข้อมูลด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่นมีจำนวนเพิ่มขึ้น การที่ระบุว่ามีปัญหาขาดข้อมูลด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่นนั้นเนื่องมาจากวัตถุประสงค์หลักในการเรียนภาษาญี่ปุ่นคือเพื่อต้องการความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น และคาดว่าเป็นเพราะความต้องการข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่นยังมีอยู่มาก แต่ในความเป็นจริงยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนซึ่งมีความหลากหลายได้เท่าที่ควร

8. ปัญหาจำแนกตามระดับการศึกษา

ในสถานศึกษาระดับประถม-มัธยม นอกจากจะมีปัญหา 4 ประการแรก ได้แก่ การขาดตำรา ขาดข้อมูลด้านวัฒนธรรมญี่ปุ่น ขาดข้อมูลด้านตำราและวิธีการสอน และอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ยังมีปัญหาผู้เรียนไม่ตั้งใจเรียนและจำนวนผู้เรียนลดลงอีกด้วย

ส่วนสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาพบว่ามีปัญหาจำนวนผู้สอนไม่เพียงพอ ค่าตอบแทนของผู้สอนไม่เหมาะสม และในสถานศึกษาที่ไม่ใช่การศึกษาภาคปกติมีปัญหาจำนวนผู้เรียนลดลง และค่าตอบแทนของผู้สอนไม่เหมาะสม

9. สรุปประเด็นสำคัญ

ประเด็นสำคัญของผลการสำรวจสภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศ ซึ่งสำรวจโดยเจแปนฟาวน์เดชั่นเมื่อปี 2003 มีดังนี้

1. ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศมี 127 ประเทศ จำนวน 2,350,000 คน
2. ในต่างประเทศทั่วโลกมีจำนวนสถานศึกษาที่สอนภาษาญี่ปุ่นทั้งสิ้น 12,222 แห่ง มีจำนวนผู้สอน 33,124 คน และมีจำนวนผู้เรียน 2,356,745 คน
3. ผู้เรียนกว่า 60% เป็นชาวเอเชียตะวันออก และเมื่อรวมทวีปเอเชียกับโอเชียเนียคิดเป็นราว 90% ของผู้เรียนทั่วโลก
4. ประเทศที่มีจำนวนผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นมากที่สุด 3 อันดับ ได้แก่ เกาหลี จีน ออสเตรเลีย
5. กว่า 60% เป็นผู้เรียนในระดับประถมและมัธยม
6. เหตุผลที่เรียนภาษาญี่ปุ่นคืออยากรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมญี่ปุ่น อยากสื่อสารด้วยภาษาญี่ปุ่น
7. ร้อยละ 70 ของผู้สอน คือ ผู้ที่ไม่ได้มีภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาแม่
8. ปัญหาการศึกษาภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ ขาดตำราเหมาะสม ขาดข้อมูลเกี่ยวกับตำราและวิธีการสอน ขาดอุปกรณ์เครื่องมือช่วยสอน

หมายเหตุ

1. *บทความนี้แปลและเรียบเรียงมาจาก* ***Survey Report on Japanese-Language Education Abroad 2003, Japan Foundation, Bonjinsha, Jan 2004, pp. 1-19***
2. *ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามได้ที่* ***http://www.jpf.go.jp/j/japan_j/oversea/survey.html***
3. *ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการศึกษาภาษาญี่ปุ่นในแต่ละประเทศดูได้ที่* ***http://www.jpf.go.jp/j/urawa/world/kunibetsu/***
4. *อนึ่งบทความแปลนี้มีการดัดแปลง ตัด แผนภูมิบางส่วนออกเพื่อความเหมาะสม*